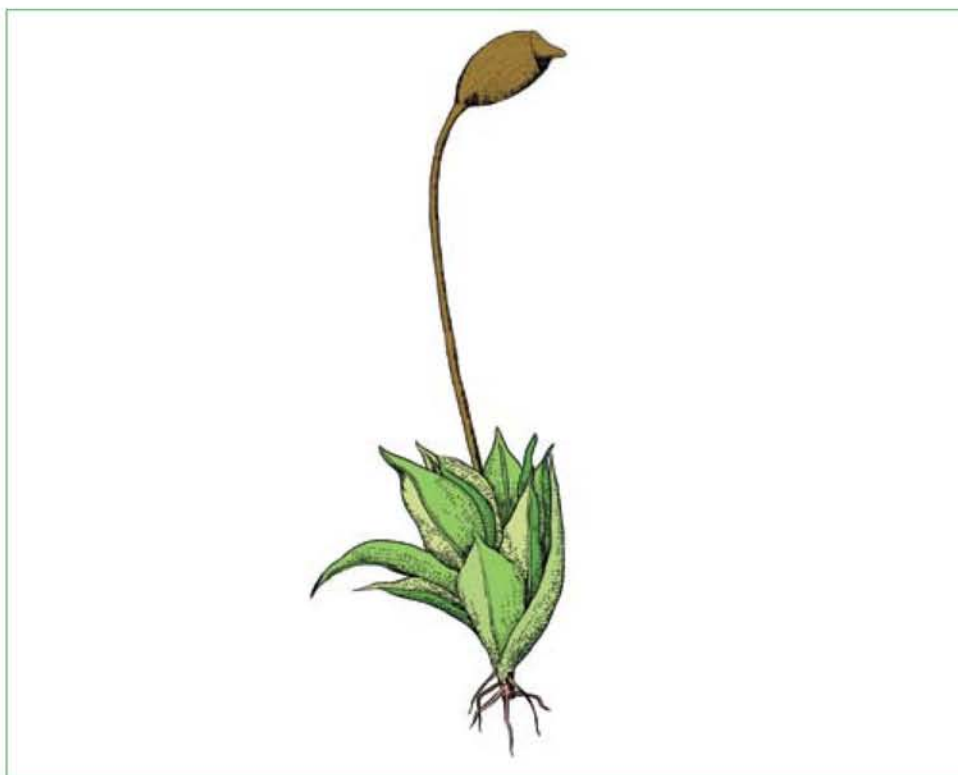

ТОРТУЛА РАНДА

Tortula randii (Kenn.) R.H.Zander
(*Desmatodon randii* (Kenn.) Laz.)

Родина Потієві — Pottiaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Європейсько-північноамериканський вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні

Європа та Пн. Америка. Знайдено в Лісостепу: берег р. Тясмин біля м. Кам'янка Черкаської обл., берег р. Удай біля с. Харківці Пирятинського р-ну Полтавської обл. і поблизу с. Круличполе Ічнянського р-ну Чернігівської обл. Адм. регіони: Чн, Чк, Пл.

Чисельність та структура популяцій

Нечисленний. Трапляється невеликими дернинками.

Причини зміни чисельності

Можливо, зміни рівня води в річці, зумовлені антропогенною діяльністю.

Умови місцезростання

Гранітні скелі у місці виходу карбонатних ґрунтових вод; зволожені ділянки біля річок.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки щільні, темно-зелені, до 1 см заввишки. Стебла прості або розгалужені. Нижні листки дрібні, верхні — широкояйцеподібноланцетні, короткозагострені, вгорі по краю пласкі, внизу — відгорнені. Однородна рослина. Коробочка похила, косояйцеподібна, без перистома. Розмножується спорами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється на території пам'ятки природи місцевого значення «Тясминський каньйон» (Кам'янський р-н Черкаської обл.), яка входить до складу Кам'янського історико-культурного заповідника. Необхідно з'ясувати причини зміни чисельності виду, стежити за станом популяцій.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

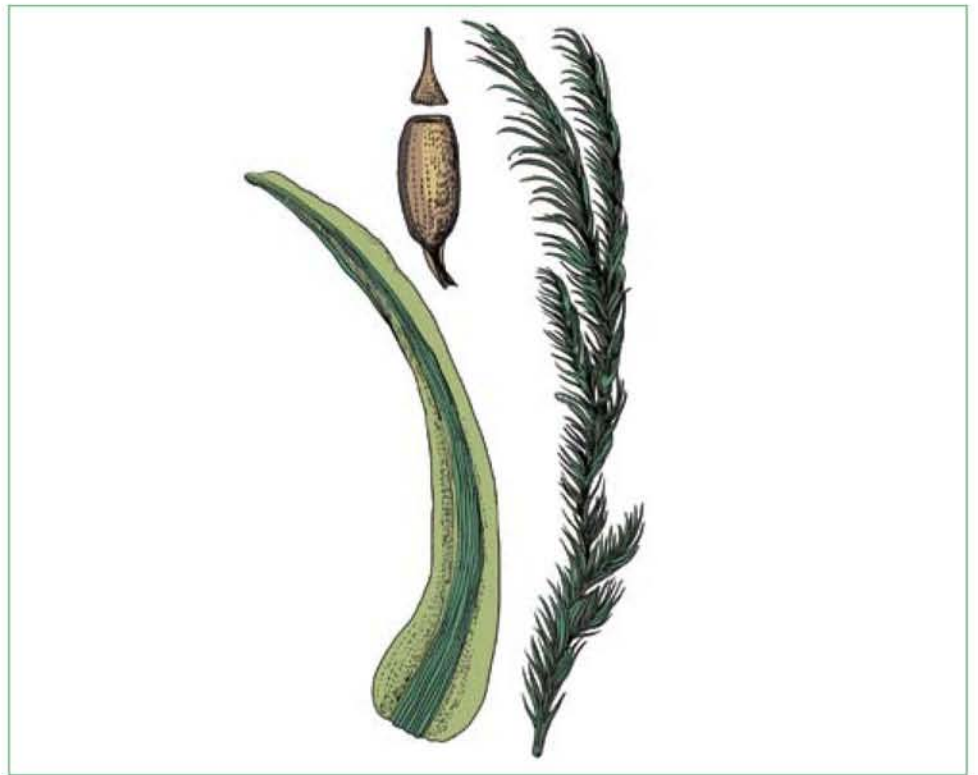
Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Вірченко, 2007; Гапон, 1999; Лазаренко, 1929; ЧКУ, 1996.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

ЦИНКЛІДОТ ВОДЯНИЙ*Cinclidotus aquaticus* (Hedw.) Bruch et Schimp.

Родина Потієві — Pottiaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Раритетний субсередземноморсько-монтанний вид.

Ареал виду та його поширення в Україні

Центральна і Пд. Європа, Пд.-Зх. Азія, Пн. Африка. Трапляється в Гірському Криму: верхів'я р. Салгир (Сімферопольський р-н). Пд. берег Криму: Масандрівський водоспад, Лівадійське лісництво, ур. Караголь. Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій

Росте невеликими дернинками та окремими особинами.

Причини зміни чисельності

Не з'ясовані.

Умови місцезростання

На каменях та скелях (здебільшого вапнякових), у річках і водоспадах.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки темно-зелені. Стебла завдовжки до 40 см. Листки серпоподібно зігнуті, цупкі, з розширеної основи лінійноланцетні, на верхівці тупуваті, по краях потовщені. Жилка міцна, виступає з верхівки листка. Коробочка видовжено-яйцеподібна, червонувата, блискуча. Дводомна рослина. Розмножується спорами та вегетативно.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому ПЗ. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Савич-Любицкая, Смирнова, 1970; Сапегин, 1910; ЧКУ, 1996.

Автор: Л. Я. Партика
Малюнок: А.В. Білоусова

ТЕЙЛОРИЯ ЯЗИЧКОВА

Tayloria lingulata (Dicks.) Lindb.

Родина Сплахнові — Splachnaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Рідкісний аркто-альпійський вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні

Арктика, високогір'я Європи, Азії, Пн. Америки. Відоме єдине місцезнаходження виду в Українських Карпатах: хребет Черногора (ур. Кіз'ї-Улоги). Адм. регіон: Ів.

Чисельність та структура популяцій

Зростає групами або невеликими дернинками серед інших мохів.

Причини зміни чисельності

Можливо, слабка конкурентна здатність виду.

Умови місцезростання

Трапляється в приджерельних осоково-сфагнових угрупованнях, на заболочених луках у субальпійському поясі.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки заввишки до 6 см, щільні, зелені, всередині чорні. Стебла вилчато або кущисто розгалужені. Листки язичкоподібні, плоскокраї, цілокраї або в верхівці нерівномірно тупозубчасті. Жилка закінчується перед верхівкою листка. Клітини листка широкі, тонкостінні, чотири-шестикутні. Однорядна рослина. Ніжка спорогона 3–5 см завдовжки, червона. Коробочка пряmostояча, широкояйцеподібна, з довгою шийкою. Кришечка майже плоска, деякий час

залишається з'єднаною з колонкою. Спори світло-коричневі, папілозні.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється у Карпатському НПП. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачурина, Мельничук, 1988; ЧКУ, 1996.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

МЕЕЗІЯ БАГНОВА

Meesia uliginosa Hedw.

Родина Меезієві — Meesiaceae

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення

Аркто-бореальний вид на пд. межі європейської частини ареалу.

Ареал виду та його поширення в Україні

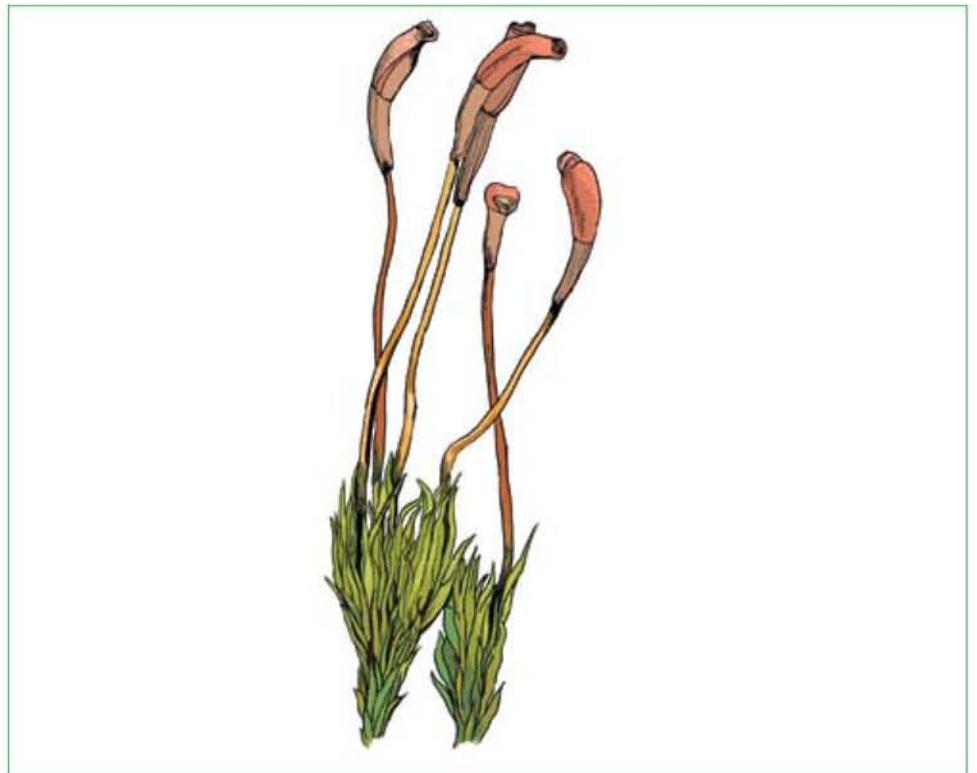
Гренландія, Ісландія, Шпіцберген, Європа, Азія, Пн. і Пд. Америка. Трапляється в Карпатах: Закарпатська обл., Рахівський р-н, г. П'єтрос; Івано-Франківська обл., Верховинський р-н, г. Гаджина, Мокринів Камінь, Гнетеса, Чивчин; Надвірнянський р-н, полонина Пожижевська, г. Говерла, торфовище під г. Мала Говерла, ур. Заросляк; та Лісостепу: Вінницька обл., біля м. Літина, болото по р. Згар. Адм. регіони: Ів, Зк, Вн.

Чисельність та структура популяцій

Окремими дернинками з стерильними і фертильними особинами.

Причини зміни чисельності

Осушення боліт та інші меліоративні роботи.

Умови місцезростання

На евтрофних болотах, торфовищах.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки від зеленого до жовто-зеленого, темно- або бурувато-зеленого кольору, всередині переплетені фіолетово-червоними ризоїдами. Стебло до 2 см заввишки, багаторядно облісне. Листки лінійноланцетні, у верхній частині жолобчасті, з відгорнутими цілими краями, короткозбігають по стеблу; до верхівки стебла збільшуються, в сухому стані скручені і гачкувато зігнуті, у вологому — відхилені. Жилка потужна, в основі листка займає половину або й більше його ширини. Багатодомний вид (двodomний, рідше одnodомний, або з додатковими андроцеями на

тій же рослині). Ніжка спорогона довга — до 8 см, червоного кольору, звивиста. Коробочка з довгою шийкою, жовто-коричнева.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Карпатському НПП. Слід обстежити інші відомі місцезнаходження виду з метою створення об'єктів природно-заповідного фонду. Необхідно контролювати стан популяцій.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачурина, Мельничук, 1989; Зеров, Партика, 1975.

Автор: М. Ф. Бойко
Малюнок: А.В. Білоусова

МЕЕЗІЯ ДОВГОНІЖКОВА

Meesia longiseta Hedw.

Родина Меезієві — Meesiaceae

Природоохоронний статус виду
Зниклий.

Наукове значення

Реліктовий вид льодовикового періоду.

Ареал виду та його поширення в Україні

Європа, о-в Гренландія, Ісландія, Шпіцберген, Кавказ, Урал, Азія, Пн. і Центральна Америка. Знайдено на Лівобережному Поліссі (окол. Києва, Дарницький лісопарк, біля оз. Рибне) та в Правобережному Лісостепу (Вінницька обл., болото по р. Згар біля Літина). Адм. регіони: Кв, Вн.

Чисельність та структура популяцій

Популяції нечисленні, зростає як домішка

до інших болотних мохів. Відомі місцезростання цього виду в нашій країні, ймовірно, вже знищені.

Причини зміни чисельності

Осушення боліт та інші меліоративні роботи.

Умови місцезростання

Торфові евтрофні болота.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки нещільні, до 10 см заввишки, вгорі зелені, внизу чорнуваті. Стебло прямостояче, просте, шести- восьмирядно обліснене. Листки видовженояйцеподібні, дещо кілясті, з плоскими і цілокрайми чи у верхівці зубчастими краями. Дводомний. Коробочка ви-

довжено грушоподібна, жовто-коричнева, на червонуватій ніжці. Розмножується спорами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду. Необхідні пошуки нових місцезнаходжень цього виду на Українському Поліссі.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачурина, Мельничук, 1989; Вірченко, 2006.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

МЕЕЗІЯ ТРИГРАННА

Meesia triquetra (L. ex Jolycl.) Ångstr.

Родина Меезієві — Meesiaceae

Природоохоронний статус виду
Зникаючий.

Наукове значення
Реліктовий вид льодовикового періоду.

Ареал виду та його поширення в Україні
Пн. і Центральна Європа, о-ви Гренландія, Ісландія, Шпіцберген, Нова Земля, Кавказ, Урал, Сибір, Далекий Схід, Пн. Америка, Нова Гвінея, Австралія. Трапляється в Українських Карпатах, на Розточчі, Поліссі, Правобережному Лісостепу. Останній раз знайдений у 2000 р. біля с. Любче Ковельського р-ну Волинської обл. Адм. регіони: Вл, Рв, Жт, Кв, Ль, Ів, Вн.

Чисельність та структура популяцій
Популяції нечисленні, зростає як домішка

до інших болотних мохів. Багато місцезростань цього виду в нашій країні (з окол. Києва, Львова та ін.) вже знищені.

Причини зміни чисельності
Осушення боліт та інші меліоративні роботи.

Умови місцезростання
Торфові евтрофні, рідше мезотрофні болота.

Загальна біоморфологічна характеристика
Дернинки до 15 см заввишки, нещільні, вгорі темно-зелені, внизу чорнуваті. Стебло прямостояче, просте, внизу з густою повстю, трирядно обліснене. Листки напівстеблообгортні, розчепірено відігнуті, з видовженояйцеподібною основи ланцетні,

з плоскими дрібнозубчастими краями. Двостомний. Спорогони з довгастою грушоподібною коробочкою на червоній ніжці. Розмножується спорами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється на території ботанічного заказника місцевого значення «Любче» (Волинська обл.) та Рівненського ПЗ. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Бачуріна, Мельничук, 1989; Вірченко, 2006; ЧКУ, 1996.

Автор: В. М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова